

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора

Собакаря Андрія Олексійовича

на дисертацію Калюжного Андрія Петровича на тему

«Адміністративно-правове регулювання перевезень залізничним транспортом в Україні», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. Залізничний транспорт є однією з базових галузей економіки та складовою єдиної транспортної системи України. Стабільне та ефективне функціонування залізничного транспорту є необхідною умовою для забезпечення обороноздатності, національної безпеки і цілісності держави, підвищення рівня життя населення. Стратегічне значення залізничного транспорту визначається тією роллю, яку він відіграє в економіці будь-якої країни. Задовольняючи потреби людства у різного роду перевезеннях переважної більшості споживачів, залізничний транспорт, завдяки своїм унікальним властивостям, переконливо довів свою здатність сприяти розв'язанню широкого діапазону пріоритетних задач у сфері матеріального виробництва і духовного життя суспільства.

В умовах швидкого розвитку торгівлі, ділових зв'язків і туризму у відносинах між державами значення цього виду транспорту важко переоцінити, адже наявність у держави власного залізничного потенціалу дозволяє йому ефективніше вирішувати поставлені перед ним актуальні політичні, науково-технічні і соціально-економічні проблеми і одночасно активно приймати участь у міжнародному залізничному співробітництві, впливаючи тим самим на магістральні тенденції розвитку світової економіки, науки й техніки, культури. Це своєю чергою зумовлює необхідність упорядкування суспільних відносин, що виникають в цій сфері, очевидного державного втручання в «залізничну» галузь з метою захисту інтересів

Дніпропетровський
державний університет
внутрішній архів
№ 00425
2013 р.
Основний док. 2
Додаток

споживачів відповідних послуг, застосування широкого діапазону адміністративно-правових регуляторів забезпечення ефективного розвитку усіх складових національної транспортної системи.

Невідповідність чинного «залізничного» законодавства сучасним вимогам, недосконалість системи органів публічного адміністрування названою сферою, викликані в основному чинниками суб'єктивного характеру, а також широке коло інших супутніх проблем розвитку національної транспортної системи України вимагають проведення ретельного наукового аналізу. На жаль, попри всю нагальність цієї потреби, питання використання наявного інструментарію адміністративно-правових засобів у забезпеченні належного функціонування залізничного транспорту в Україні тривалий час лишались поза увагою вітчизняних правників. Вони досить рідко висвітлюються в науковій літературі, і практично жодного разу не виступали самостійним предметом фундаментальних досліджень.

На цьому тлі з особливою чіткістю проявляється актуальність дисертації А.П. Калюжного. Вона являє собою одне із перших у вітчизняній правовій науці комплексним науковим дослідженням, в якому визначено теоретичні засади, механізм та особливості адміністративно-правового забезпечення якості, надійності, безпечності та комфортності залізничних перевезень в Україні та на цій основі розроблено пропозиції щодо його удосконалення. З цією метою в дисертації визначається коло чинників і передумов, якими зумовлюється необхідність активного державного втручання в діяльність залізничного транспорту, правового забезпечення цієї сфери, окреслюються перспективні шляхи імплементації до національного транспортного законодавства світових правил і стандартів залізничних перевезень, пропонується комплекс нормотворчих, організаційних та інформаційних заходів, спрямованих на підвищення ефективності забезпечення потреб суспільного виробництва і населення країни в перевезеннях у внутрішньому і міжнародному сполученнях та надання інших транспортних послуг усім споживачам без обмежень за ознаками форми

власності та видів діяльності засобами адміністративного права.

Спираючись на здобутки вітчизняної правової науки, кращий зарубіжний досвід, ґрунтовний аналіз чинного законодавства та правозастосовної практики, автор вибудовує реалістичну концепцію адміністративно-правового регулювання перевезень залізничним транспортом в Україні.

Дисертаційне дослідження А.П. Калюжного тісно **корелюється з низкою державних і відомчих програм, планів, концепцій**: дисертацію виконано відповідно до основних положень Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 р. № 12-21 та плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Дисертацію виконано відповідно до Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2018 р. № 430-р., Державної цільової програми реформування залізничного транспорту на 2010–2019 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2009 р. № 1390.

Методологічну основу наукової роботи становить раціональна сукупність методів наукового пізнання, обрана дисертантом з урахуванням специфіки поставленої мети, об'єкта та предмета дослідження. Для досягнення визначеної мети та розв'язання поставлених завдань автор використав широкий комплекс загальних і спеціальних методів дослідження, зокрема, методи абстрагування, дедукції, індукції, аналізу, синтезу, а також формально-логічний, логіко-семантичний, системно-структурний, порівняльно-правовий, соціологічний, статистичний, аналітичний та інші методи.

Слід зазначити, що перераховані методи були використані в органічному поєднанні та взаємозв'язку, що дало змогу всебічно розглянути предмет дослідження, висвітлити пов'язані з ним проблеми, виробити комплексний підхід до їхнього вирішення.

Аналіз дисертації А.П. Калюжного дозволяє зробити висновок про **обґрунтованість** її основних положень, висновків і рекомендацій. Яскраве свідчення цього – значний обсяг використаних джерел (209 найменувань), серед яких: законопроекти та акти чинного законодавства, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали юрисдикційної практики, результати комплексу соціологічних заходів. З позитивного боку маю відмітити той факт, що переважна більшість використаних джерел датуються 2015-2022 роками. Це свідчить як про нагальність розглянутих в роботі питань, так і про старання автора бути в руслі сучасних наукових тенденцій.

На особливу увагу заслуговує **наукова новизна** одержаних результатів. Дисертація А.П. Калюжного стала вагомим внеском у розвиток доктринального уявлення про сутність, зміст та особливості адміністративно-правового забезпечення функціонування авіаційного транспорту в Україні; розробку дефініцій понять «транспорт», «залізничний транспорт», «адміністративно-правове регулювання залізничних перевезень»; обґрунтування концепції удосконалення адміністративно-правових механізмів забезпечення функціонування і розвитку залізничного транспорту як єдиного виробничо-технологічного комплексу.

Зміст дисертаційного дослідження дозволяє стверджувати, що автор обґрунтував низку концептуальних положень, які відрізняються науковою новизною. В першу чергу, слід відмітити, що дисертантом вперше ідентифіковано залізничний транспорт та сферу його функціонування як об'єктів адміністративно-правового регулювання, що зумовлено його загальними та специфічними ознаками, феномен якого у правовій сфері полягає в його міжгалузевому характері, регулюванні й охороні суспільних відносин як нормами публічного, так і приватного права. При цьому,

наголошено на винятковій значущості норм адміністративного права як інструментів публічно-правового змісту, спрямованих на досягнення максимального ефекту від управлінського та правового впливу суб'єктів владних повноважень на залізничну сферу за допомогою встановлення особливого порядку адміністративно-правового регулювання суспільних відносин на транспорті.

Заслуговують на увагу намагання автора довести хибність та необґрунтованість підходів щодо систематизації законодавства у сфері функціонування залізничного транспорту шляхом його кодифікації, недоречність прийняття кодексу залізничних перевезень, що зумовлено розмаїтістю регулювання суспільних відносин як державно-владного (публічного), так і приватно-правового характеру принципово різними галузями права, комплексним, міжгалузевим та багатоінституційним характером цієї транспортної сфери.

Сформульовані в роботі положення мають авторський характер та репрезентують індивідуальне бачення проблематики адміністративно-правового регулювання перевезень залізничним транспортом в Україні. На мій погляд, вони можуть слугувати плідним підґрунтям для подальших досліджень, присвячених правовим та організаційним аспектам забезпечення належного функціонування національної транспортної системи.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути основою для подальшого розроблення проблематики адміністративно-правового забезпечення функціонування залізничного транспорту, для вдосконалення чинного адміністративного законодавства, зокрема положень Статуту залізниць України, Закону України «Про транспорт», Закону України «Про залізничний транспорт», Кодексу України про адміністративні правопорушення, вдосконалення діяльності публічної адміністрації у вказаній сфері, при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Публічне адміністрування», «Адміністративна відповідальність», а також

при підготовці лекцій і навчальних посібників із даних дисциплін.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження Калюжного А.П. викладені у семи наукових публікаціях, чотири з яких опубліковані у наукових фахових виданнях України, одна у зарубіжному науковому фаховому виданні, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних конференціях, що свідчить про **повноту викладу матеріалу дослідження в друкованих працях**. Зміст автореферату та основних положень дисертації є ідентичним.

Висновки і рекомендації дисертації характеризуються високим рівнем **достовірності**. Про це свідчать позитивні відгуки авторитетних вчених-адміністративістів; успішна апробація на кафедральних заходах, міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Справляє приємне враження й обсяг використаного емпіричного матеріалу.

Структура роботи характеризується продуманістю, послідовністю, збалансованістю складових і підпорядкованістю їх реалізації мети та основних завдань дослідження.

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси рецензованої дисертації, як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість та доступність для сприйняття.

Робота А.П. Калюжного є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, що полягає у розробленні на підставі аналізу чинного законодавства концептуального підходу до вирішення проблеми адміністративно-правового забезпечення якості, надійності, безпечності та комфортності залізничних перевезень в Україні та виробленні на цій основі обґрунтованих пропозиції щодо його удосконалення.

Поряд з цим, слід відмітити й деякі **недоліки рецензованої дисертації**:

1. Тема дослідження, безумовно є вкрай актуальною та недостатньо вивченою. І, враховуючи те, що й досі триває реформа залізничного транспорту та системи публічного адміністрування галуззю, на думку

офіційного опонента, робота значно виграла б від наведення актуальних соціологічних даних, статистичних показників та іншої інформації в межах вступу, що дозволило б краще репрезентувати тему дисертаційного дослідження.

2. У вступі та підрозділі 2.1 дисертації автор наголошує на хибності та необґрунтованості усталених підходів щодо систематизації законодавства у сфері функціонування залізничного транспорту шляхом його кодифікації, недоречності прийняття кодексу залізничних перевезень, що зумовлено розмаїтістю регулювання суспільних відносин як державно-владного (публічного), так і приватно-правового характеру принципово різними галузями права, комплексним, міжгалузевим та багатоінституційним характером цієї транспортної сфери. Водночас на стор. 82-83 дисертації автор не лише не наводить достатньо аргументів на обґрунтування своєї позиції, а навпаки пропонує структуру законопроекту стосовно кодексу залізничних перевезень. Така розмаїтість думок автора має бути виправлена під час захисту дисертації.

3. Дещо переобтяженою виглядає структура висновків до роботи. Так, зокрема, пункти 4 та 8 загальних висновків мають доволі значні обсяги. На думку офіційного опонента їх слід було б чи то розділити, чи то структурувати для більш кращого сприйняття.

4. У підрозділі 2.3 не розглянуто проблеми адміністративної відповідальності юридичних осіб як одного із засобів адміністративно-правового регулювання перевезень залізничним транспортом, адже саме перевізники найчастіше порушують законодавство на транспорті. Також поза увагою автора залишилося питання ефективності адміністративних санкцій та інших заходів впливу, котрі застосовуються до суб'єктів господарювання за результатами проведення контрольно-наглядових заходів.

5. Погоджуючись з твердженням автора про те, що одним із недоліків реалізації національної транспортної політики України є повільна і безсистемна законотворча діяльність, вважаємо розв'язання існуючих

правових колізій та заповнення прогалин шляхом прийняття декларативних нормативних актів таким, що не відповідає існуючим реаліям правового регулювання та науковим досягненням. В цьому контексті слід було б більшу увагу звернути саме на вдосконалення положень чинних нормативно-правових актів з питань залізничного транспорту, зокрема Статуту залізниць України, Закону України «Про залізничний транспорт» тощо.

Втім, наведені зауваження жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від рецензованої роботи. Вони мають на меті лише акцентувати увагу автора на окремих її дискусійних моментах.

Оцінка змісту дисертації у цілому. Підсумовуючи викладене, хочу зазначити, що дисертація Калюжного Андрія Петровича на тему «Адміністративно-правове регулювання перевезень залізничним транспортом в Україні» є самостійною науковою працею монографічного рівня, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук відповідно до вимог п.п. 9 і 11 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Андрій СОБАКАРЬ

Підпис засвідчую:

**Перший проректор Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ
Заслужений діяч науки і техніки України,
доктор юридичних наук, професор**

Олександр ЮНІН

